

Prof. dr hab. Sebastian Wojciechowski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
Zakład Studiów Strategicznych

Poznań, 28.10.2015 r.

Ocena

dorobku naukowego, dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz osiągnięcia naukowego pt. „Teoria realizmu Hansa J. Morgenthaua. Koncepcje, krytyka i znaczenie dla współczesnych stosunków międzynarodowych” doktora Jacka Więclawskiego w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Dr Jacek Więclawski jest absolwentem Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w 1993 roku ukończył studia magisterskie na kierunku politologia (specjalność organizacyjno-polityczna). W 2005 roku uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, na podstawie dysertacji zatytułowanej „Polityczno-prawne uwarunkowania procesu naturalizacji ludności rosyjskiej w Republice Łotewskiej. W latach 2006-2013 był wykładowcą w Wyższej Szkole Handlu i Prawa im. R. Łazarskiego (przemianowanej później na: Uczelnia Łazarskiego) w Warszawie, w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Politycznych. Z kolei od 2013 roku jest zatrudniony w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Na dorobek naukowy, dydaktyczny czy organizacyjny

Kandydata wpływa także Jego doświadczenie zawodowe związane z służbą dyplomatyczną.

Poniższa ocena kwalifikacji naukowo-badawczych Habilitanta obejmuje: osiągnięcie naukowe pt. „Teoria realizmu Hansa J. Morgenthaua. Koncepcje, krytyka i znaczenie dla współczesnych stosunków międzynarodowych” (punkt 1), pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze (punkt 2), dorobek dydaktyczny, popularyzatorski oraz charakterystyka współpracy międzynarodowej (punkt 3), konkluzje (punkt 4).

1. Osiągnięcie naukowe pt. „Teoria realizmu Hansa J. Morgenthaua. Koncepcje, krytyka i znaczenie dla współczesnych stosunków międzynarodowych”

Recenzowana praca jest udaną próbą ukazania teoretycznych rozważań H. Morgenthaua rozpatrywanych przez pryzmat ich praktycznego wykorzystania w kontekście współczesnych wydarzeń i procesów zachodzących na arenie międzynarodowej. Do głównych celów dysertacji zaliczyć należy trzy kluczowe kwestie. Pierwsza związana jest z przeanalizowaniem teoretycznych rozważań „Morgenthaua, ich aktualności i adekwatności wobec problemów współczesnych relacji międzynarodowych” (s. 11). Cel drugi, to „udział” Habilitanta w międzynarodowym dyskursie naukowym na temat znaczenia realizmu H. Morgenthaua dla współczesnych stosunków międzynarodowych. Towarzyszy temu zaprezentowanie znacznie szerszego i bardziej złożonego, niż ma to miejsce w większości opracowań naukowych, spektrum poglądów klasyka realizmu. Trzecim celem jest „potraktowanie” poglądów H. Morgenthaua jako „źródła inspiracji przy analizowaniu procesów zachodzących na arenie

międzynarodowej’’ (s. 12). Tak nakreślone cele uznać należy za prawidłowe i wartościowe z naukowego punktu widzenia. Dobrze odzwierciedlają one oryginalność zaprezentowanego pomysłu badawczego. Zwrócić trzeba również uwagę na ukazaną interdyscyplinarność poglądów H. Morgenthaua. Przejawia się ono tak w płaszczyźnie horyzontalnej, jak i wertykalnej. Wymiar wertykalny sprowadza się do prezentowaniu korelacji zachodzących pomiędzy polityką, a na przykład bezpieczeństwem czy etyką. Z kolei aspekt horyzontalny odwołuje się do omówienia ścisłych interakcji występujących choćby między polityką wewnętrzną i międzynarodową czy bezpieczeństwem wewnętrznym i międzynarodowym.

Oceniana praca obejmuje: wstęp, cztery rozdziały, zakończenie, bibliografię, summary oraz indeks nazwisk. Struktura pracy ma charakter hierarchiczny i zrównoważony. Części teoretyczne zostały wzbogacone o „case study” zaprezentowane w czwartym rozdziale dysertacji. Powyższe elementy stanowią spójną całość wzbogacając i urozmaicając tok oraz formę naracji.

We wstępie nakreślono nie tylko cele dysertacji, ale także scharakteryzowaną stosowaną siatkę pojęciową, istotę rozważań czy specyfikę teorii realizmu H. Morgenthaua. Specyfika ta sprowadza się do trzech kwestii. Pierwsza uwypukla fakt, iż „rozważania teoretyczne Morgenthaua mają istotne znaczenie dla kształtowania się stosunków międzynarodowych jako nauki niezależnie od tego, jakie znaczenie przypisuje się w niej paradygmatowi realistycznemu” (s. 13). Druga, wskazuje, że H. Morgenthau jest głównym przedstawicielem teorii realizmu klasycznego, a jego poglądy dominowały przez ponad 20 lat w dyskursie z zakresu stosunków międzynarodowych. Natomiast trzeci aspekt bazuje na stwierdzeniu, iż przytaczane rozważania teoretyczne stworzyły podwaliny pod cały obszerny paradygmat realistyczny funkcjonujący w stosunkach międzynarodowych.

Wstęp pracy zawiera ponadto omówienie struktury pracy, prezentację oraz ocenę dotychczasowego dorobku naukowego w zakresie poruszanej problematyki, jak też wskazanie oraz uzasadnienie zastosowanych metod badawczych. Autor deklarując użycie „metody historycznej” (s. 18) nie podał jednak precyzyjnie, o którą z metod historycznych chodzi.

W rozdziale pierwszym pt. „Polityka i potęga w teorii realizmu Hansa J. Morgenthaua” zaprezentowano podstawowe założenia teorii realizmu H. Morgenthaua, a w szczególności jego poglądy na temat rozumienia polityki i potęgi. Podkreślono materialny i niematerialny wymiar potęgi w teorii realizmu, w tym dynamiczność i zmienność powyższego pola badawczego. Na podkreślenie zasługuje zwrócenie przez Habilitanta uwagi na interdyscyplinarność rozważań H. Morgenthaua, przejawiającą się choćby w wykorzystaniu ustaleń naukowych na przykład z zakresu psychologii, w tym rozważań Z. Freuda na temat teorii instynktów. Wartościowa jest też uwaga, że koncepcja polityki lansowana przez H. Morgenthaua po II wojnie światowej „nie jest wizją polityki brutalnej, opartej na przemocy i prowadzącej do polityki siły, tak jak sugerował to Carl Schmitt” (s. 41). Dodając, w dalszej części swoich rozważań, iż H. Morgenthau, wbrew dość często głośzonym poglądom, nie był zagorzałym zwolennikiem państwa narodowego czy systemu państw narodowych, a ład westfalski, w jego ocenie, był bardziej powodem obaw niż zadowolenia.

W rozdziale drugim „Rywalizacja o potęgę i konieczność jej ograniczenia w teorii realizmu Hansa J. Morgenthaua” skoncentrowano się przede wszystkim na konieczności ograniczenia rywalizacji o potęgę. Można to osiągnąć przy pomocy szeregu różnorodnych instrumentów. Wśród nich wskazano między innymi na znaczenie prawa i instytucji międzynarodowych czy rolę międzynarodowej opinii publicznej, a także mechanizm równowagi sił.

Uwypuklono też znaczenie uwarunkowań kulturowych oraz norm etycznych. W tej części dr. J. Więclawski trafnie uzasadnił poglądy H. Morgenthaua dotyczące nieskuteczności uniwersalnych organizacji międzynarodowych czy utraty przez USA wizerunku symbolu wolności, postępu, praw człowieka i swobód obywatelskich.

Rozdział trzeci nosi tytuł „Krytyka realizmu Hansa J. Morgenthaua. Miejsce koncepcji teoretycznych Morgenthaua w rozwoju realistycznego paradygmatu w nauce o stosunkach międzynarodowych”. Zaprezentowany w takim brzmieniu podtytuł uznać można za zbyt długi i nadmiernie złożony. Podobna uwaga dotyczy także sformułowania zawartego w części 3.3: „Miejsce koncepcji teoretycznych Hansa J. Morgenthaua w tradycji realistycznej myślenia o stosunkach międzynarodowych. Realizm Morgenthaua - próba oceny”. Taka forma naracji utrudnia zrozumienie istoty problemu.

Interesującym elementem tej części pracy jest natomiast ukazanie krytyki realizmu, a także zaprezentowanie przez Habilitanta „mocnych” i „słabych” stron rozpatrywanej koncepcji. Jest to jeden z kilku fragmentów dysertacji, gdzie sfera analityczna przeważa nad deskrypcją.

Ostatni rozdział zatytułowany „Znaczenie i aktualność teorii realizmu Hansa J. Morgenthaua we współczesnych stosunkach międzynarodowych”, w ocenie recenzenta, jest najbardziej interesującą i wartościowo poznawczą częścią pracy. To właśnie tutaj w najpełniejszym stopniu dokonano transpozycji prezentowanych rozważań teoretycznych na grunt praktyki międzynarodowej, odwołując się do takich wydarzeń czy procesów, jak rozpad ZSRR i systemu dwubiegunowego, ocena potęgi oraz polityki zagranicznej Polski, a także dwóch jej największych sąsiadów (Federacji Rosyjskiej oraz Republiki Federalnej Niemiec) czy analiza potęgi i przywództwa Unii Europejskiej oraz kryzysów towarzyszących procesowi integracji europejskiej.

Przechodząc do uwag szczegółowych zaznaczyć należy, iż inspirującym wątkiem dysertacji jest przytoczenie oryginalnych poglądów W. Wohlfortha na temat próby wyjaśnienia przyczyn rozpadu ZSRR. W tym przypadku Autor odszedł od strukturalnego nurtu realizmu na rzecz realizmu klasycznego. Skłaniający do pogłębionej refleksji jest również przytoczony pogląd H. Morgenthaua, że „każda polityka, niezależnie od tego, czy mowa o polityce wewnętrznej, czy międzynarodowej, będzie miała charakter rywalizacji o potęgę. Rywalizacja ta może być w różnym stopniu tłumiona, ograniczana i sprowadzana do form akceptowanych społecznie” (s. 153). Dyskusyjna jest natomiast opinia Habilitanta, iż „atutem teorii realizmu Hansa J. Morgenthaua w odniesieniu do teraźniejszości pozostaje jego elastyczne rozumienie pojęć potęgi i interesu narodowego, którym nie nadaje on <jak już wspomniano wcześniej> jednego i ustalonego raz na zawsze znaczenia” (s. 156). Z jednej strony rzeczywiście może to być atut, z drugiej jednak wspomniana „elastyczność” może być traktowana również jako mankament utrudniający wypracowanie przejrzystych i niezmiennych kryteriów odnoszących się do charakterystyki i oceny potęgi oraz interesu narodowego. Ważny z punktu widzenia stosunków międzynarodowych jest także fragment dysertacji poświęcony tezie sformułowanej przez H. Morgenthaua, podkreślającej łatwość z jaką instrumenty polityki zagranicznej przypisywane początkowo płaszczyźnie ekonomicznej mogą w określonych uwarunkowaniach stać się instrumentem politycznym.

Na uwagę zasługuje ponadto ocena potęgi Polski przeprowadzona w oparciu o założenia realizmu politycznego, jak i ocena potęgi i specyfiki polityki zagranicznej RFN i Federacji Rosyjskiej. Autor w sposób bardzo interesujący zaprezentował różnorodne uwarunkowania wpływające na współczesną potęgę i pozycję Federacji Rosyjskiej na arenie międzynarodowej. Ukazał uwarunkowania: geopolityczne, ekonomiczne, militarne, społeczne czy

wewnątrzpaństwowe. Ten fragment opracowania (s. 180-191) uznać należy za szczególnie wartościowy pod względem naukowym. Podobna uwaga dotyczy części poświęconej pozycji i potędze Niemiec (s. 191-193). Zawarte tam przemyślenia Kandydata dowodzą dobrej znajomości problematyki międzynarodowej oraz umiejętności syntetycznej analizy.

„Bibliografia” została podzielona na kilka jednostek składowych. Jej układ jest przejrzysty i w zasadzie prawidłowy. Uwzględniono najważniejsze opracowania w języku polskim i angielskim. Wzbogaceniem pracy jest „Summary” oraz „Indeks nazwisk”.

Aparat naukowy został zastosowany w sposób poprawny. Występują w tym zakresie tylko nieliczne usterki (np. s. 66). Za zabieg polemiczny uznać można zastosowanie jednej, ciągłej dla całej pracy numeracji przypisów, a nie ich przydzielenie do poszczególnych rozdziałów. Język dysertacji cechuje na ogół dobre opanowanie terminologii naukowej oraz właściwe wykorzystanie siatki pojęciowej. Za istotny błąd uznać należy stosowanie terminu „kraj” (np. s.: 143, 145, 153, 179, 181, 185, 192, 201) zamiast właściwego dla stosunków międzynarodowych terminu „państwo”. Niezbyt fortunne jest też stosowanie określeń takich, jak: „celebrowania nieograniczonej żądzy potęgi” (s. 65), „między Moskwą a krajami satelickimi” (s. 143) , „krajami stricte demokratycznymi i liberalnymi” (s. 153) , „skłonnością Moskwy do utrzymania bliższych relacji” (s. 184) czy „kluczem do potęgi Niemiec” (s. 191).

W „Zakończeniu” dokonano syntetycznego podsumowania rozważań. Raz jeszcze podkreślono, że zaprezentowanie „znaczenia teorii realizmu Hansa J. Morgenthaua dla współczesnych relacji zachodzących na arenie międzynarodowej miało służyć w intencji autora ukazaniu możliwych inspiracji, jakie mogą z niej płynąć dla dzisiejszego teoretyzowania o stosunkach międzynarodowych, oraz nakreśleniu problemów i obszarów, dla których

rozważania teoretyczne Morgenthaua mogą pozostać użyteczne dla dzisiejszej analizy" (s. 212). Niewątpliwie recenzowaną publikację uznać należy również za impuls do dalszych badań naukowych oraz towarzyszącego im dyskursu.

Oceniając dysertację wskazać należy na jej bardzo „mocne” umiejscowienie w teorii badań nad problematyką stosunków międzynarodowych. Kandydat wykazał się nie tylko umiejętnością syntezy i analizy zaprezentowanej teorii realizmu H. Morgenthaua, ale także zdolnością do kreatywnego oraz twórczego prezentowania własnych poglądów, co najlepiej obrazuje treść czwartego rozdziału pracy. Ważną zaletą dysertacji jest też odpowiednie połączenie rozważań teoretycznych z wydarzeniami i procesami zachodzącymi na arenie międzynarodowej. Praca stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej.

2. Inne opublikowane prace naukowe

Przedłożony do oceny dorobek naukowy Habilitanta, oprócz ocenionej powyżej monografii, obejmuje łącznie 28 pozycji, w tym: jedną monografię w języku, polskim, 18 artykułów naukowych (12 opublikowanych po angielsku), 6 recenzji w języku angielskim, 3 hasła w języku polskim oraz współredakcję 2 opracowań zbiorowych. Wśród przekazanych publikacji wyróżnić można trzy główne pola badawcze.

Pierwsze z nich, dotyczy teorii stosunków międzynarodowych rozpatrywanej przede wszystkim z uwzględnieniem paradygmatu realistycznego. Interesującym wątkiem jest wykorzystanie teorii realizmu H. Morgenthaua jako mechanizmu służącego do analizy polityki zagranicznej Polski czy Federacji Rosyjskiej, a także rozpatrzenia przemian politycznych zachodzących w Europie

Środkowo-Wschodniej. Odzwierciedleniem tego są na przykład artykuły: „Considering the Rapprochement of Realism and Liberalism in Contemporary International Relations - some Conclusions in the Context of the Russia's Foreign Policy”, „Hans J. Morgenthau's Concept of Politics - its Nuances and Implications for the Contemporary Foreign Policy Making” czy „Współczesny realizm i jego potencjał eksplanacyjny w postzimnowojennych stosunkach międzynarodowych”. W tym zakresie tematycznym za wkład Kandydata w rozwój badań w zakresie nauki o polityce uznać można próbę wykorzystania realizmu H. Morgenthaua do analizowania współczesnych wydarzeń i procesów zachodzących na arenie międzynarodowej. Mechanizm ten może okazać się szczególnie przydatny w dwóch przypadkach, to znaczy kiedy rozpatrujemy kwestie z pogranicza uwarunkowań wewnętrznych i międzynarodowych oraz w sytuacji, gdy procesy te cechuje duża dynamika i podatność na zmiany.

Drugim związanym z tym polem badawczym jest polityka zagraniczna Federacji Rosyjskiej oraz relacje zachodzące pomiędzy tym państwem a Unią Europejską. W tym przypadku wskazać należy na dwa opracowania: „Challenge for the Russian Foreign Policy - the Lesson of the Georgian War” oraz „Realizm czy idealizm - interesy Rosji i Unii Europejskiej w dialogu i współpracy międzynarodowej”. Na podkreślenie zasługuje też opublikowanie recenzji książki J. Gowera i G. Timminsa „Russia and Europe in the Twenty-First Century” w kanadyjskim czasopiśmie naukowym „International Journal”. W tej części za wkład Habilitanta uznać można analizę istotnych rozbieżności w sposobie interpretowania współczesnych stosunków międzynarodowych z jednej strony przez Federację Rosyjską, a z drugiej przez Unię Europejską.

Trzecim obszarem zainteresowań dr. J. Więclawskiego jest problematyka transformacji politycznej w Polsce oraz Europie Środkowej, znaczenie tego regionu w procesach integracji europejskiej, jak również relacje zachodzące

pomiędzy Federacją Rosyjską a państwami środkowoeuropejskimi. Szczególnego znaczenia nabiera tutaj omówienie problemu mniejszości rosyjskiej w republikach bałtyckich, a przede wszystkim na Łotwie. Problematyce tej poświęcono monografię pt. „Proces naturalizacji ludności rosyjskiej w Republice Łotewskiej (1991-2004)”, która została opublikowana w 2015 roku w Olsztynie. Tematycznie nawiązuje ona do pracy doktorskiej zatytułowanej: „Polityczno-prawne uwarunkowania procesu naturalizacji ludności rosyjskiej w Republice Łotewskiej. W przekazanej dokumentacji nie ma jednak pełnej informacji na temat zakresu podobieństwa obu wspomnianych prac. Z kolei we „Wstępie” do książki zamieszczono adnotację: „Książka nawiązuje do rozprawy doktorskiej autora zatytułowanej *Polityczno-prawne uwarunkowania procesu naturalizacji ludności rosyjskiej w Republice Łotewskiej*, obronionej w 2005 r. na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, nie jest jednak jej wierną kopią. Koncentruje się na wątkach politycznych (usunięcie części rozważań prawniczych), rozszerza kwestie wewnątrzpolitycznych uwarunkowań procesów naturalizacji i integracji społecznej, w tym postaw przyjmowanych przez miejscowych Rosjan” (s. 14). Zdaniem autora rozszerzono też kwestie związane z wyzwaniem stojącymi przed tymi procesami. Zmieniono ponadto strukturę wewnętrzną opracowania, styl i język narracji, dodano nowe wątki, a inne rozszerzono. Habilitant nie poinformował jednak o wymiernej skali przeprowadzonych zmian (na przykład 30, 50 czy 70%). Trudno zatem jednoznacznie zaliczyć tę publikację do dorobku naukowego uzyskanego po obronie pracy doktorskiej.

Do trzeciego sektora zainteresowań naukowych dr. J. Więclawskiego zaliczyć również można inne publikacje, na przykład „The Case of the Russians in Latvia and the Need of the Comprehensive Research Approach in Contemporary International Relations” – tekst opublikowany w „International

Journal of Social Science Research" czy „The Eastern Enlargement of the European Union: Fears, Challengers, and Reality" zamieszczony w „Global Studies Journal".

Już po rozpoczęciu procedowania została dostana publikacja pt. „Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego", Olsztyn 2015, której Kandydat jest jednym z czterech (obok: A. Żukowskiego, M. Hartlińskiego i W. Modzelewskiego) współredaktorów. Jest również autorem trzech części - haseł: „Polityka bezpieczeństwa", „System bezpieczeństwa międzynarodowego" i „Międzynarodowe stosunki polityczne". Zostały one, podobnie jak cała publikacja, przygotowane w sposób interesujący i profesjonalny. Publikacja wypełnia „lukę" istniejącą w tym zakresie tematycznym na polskim rynku wydawniczym. Jest bardzo przydatna nie tylko dla studentów bezpieczeństwa narodowego, ale też i innych osób zainteresowanych tą ważką i aktualną problematyką.

Dr. J. Więclawski w publikacji tej nie tylko dowiódł swoich kompetencji naukowych, ale wykazał również, iż ma zainteresowania naukowe znacznie wykraczające poza trzy wskazane wcześniej pola badawcze.

Oceniany dorobek w pełni spełnia stawiane kryteria. Jest on zróżnicowany i wartościowy pod względem naukowym. Ma charakter oryginalny i mieści się w obrębie nauki o polityce. Stanowi też znaczący wkład w rozwój badań naukowych.

3. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Habilitanta

Oceniając doświadczenie dydaktyczne dr. J. Więclawskiego wskazać należy, iż w latach 2006-2013 prowadzi On zajęcia dydaktyczne w Wyższej Szkole Handlu i Prawa im. R. Łazarskiego (Uczelnia Łazarskiego) w Warszawie. Od 2013 roku jest wykładowcą Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W okresie tym przygotował 14 autorskich programów zajęć (wykłady, konwersatoria, seminaria) między innymi z takich przedmiotów, jak: „Podstawy wiedzy o stosunkach międzynarodowych”, „Współczesne teorie stosunków międzynarodowych”, „Metodologia stosunków międzynarodowych”, „Historia stosunków międzynarodowych”, „Polityka zagraniczna Federacji Rosyjskiej”, „Protokół dyplomatyczny”, „Organizacja polskiej dyplomacji”, „Prawne podstawy bezpieczeństwa”, „Nauka o państwie” czy „Globalizacja i regionalizacja”.

Kandydat w procesie dydaktycznym umiejętnie wykorzystuje swoje doświadczenia związane z pracą w Departamencie Instytucji Europejskich i Departamencie Polityki Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz służbą dyplomatyczną w Ambasadzie RP w Rydze (I sekretarz ds. politycznych w latach 2008-2012). Zajęcia prowadzone przez Kandydata są wysoko oceniane przez studentów, o czym świadczą wyniki ankiet.

Habilitant poinformował o pełnieniu obowiązków promotora 58 prac dyplomowych, z tego 20 prac licencjackich w Uczelni Łazarskiego w Warszawie i na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie oraz 38 prac magisterskich w Uczelni Łazarskiego. Był również recenzentem 50 prac licencjackich i magisterskich w Uczelni Łazarskiego (w tym 2 prac w języku angielskim przygotowanych w ramach studiów realizowanych wspólnie z University of Wales). Podkreślić należy także pełnienie obowiązków promotora pomocniczego w przypadku dwóch rozpraw doktorskich. Jedna z nich została przygotowana w języku angielskim, druga po polsku (Wydział Nauk

Politycznych Akademii Humanistycznej im. A. Gieyszтора w Pułtusku oraz Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie). Nadmienić należy też o pełnieniu przez dr. J. Więclawskiego funkcji pełnomocnika do spraw studiów doktoranckich w zakresie nauki o polityce – studia prowadzone w języku angielskim.

W latach 2008-2013 Habilitant był opiekunem Koła Naukowego Młodych Dyplomatów działającego przy Katedrze Międzynarodowych Stosunków Politycznych Uczelni Łazarskiego w Warszawie.

Kandydat wziął udział (jako referent czy dyskutant) w 12 konferencjach oraz seminariach naukowych, tak krajowych jak i zagranicznych. Wśród nich do najważniejszych zaliczyć należy referaty wygłoszone w szkockim University of Stirling, a także podczas otwartych spotkań naukowych zorganizowanych przez Katedrę Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych i Katedrę Międzynarodowych Stosunków Politycznych Uczelni Łazarskiego (wcześniej Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie).

Uczestniczył również (jako adiunkt w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Politycznych Uczelni Łazarskiego oraz opiekun wspomnianego już Koła Naukowego Młodych Dyplomatów) w organizacji pięciu konferencji naukowych przygotowanych przez Katedrę i Koło.

Bardzo istotnym aspektem jest udział w różnorodnych krajowych i międzynarodowych projektach oraz grantach badawczych. Wśród nich wskazać należy między innymi na:

- międzynarodowy projekt badawczy „University Work Practices” zorganizowany przez University of Texas At El Paso oraz redakcję „International Journal of Conflict Management”;

- projekt „Close neighbors in 21st century – new communications and perception” realizowany przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

i Immanuel Kant Baltic Federal University w Kaliningradzie w ramach programu „Lithuania-Poland- Russia ENPI Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013”;

- grant przyznany Uczelni Łazarskiego w Warszawie w ramach programu „Index Plus” – środki przeznaczone przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego na finansowanie i realizację w latach 2011-2012 projektu pt. „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”.

Habilitant ubiegał się o samodzielne granty badawcze. Na początku 2015 roku złożył wniosek o finansowanie przez The University Association for Contemporary European Studies w Londynie autorskiego projektu badawczego „Discussing the Role of Theories in Contemporary International Relations – the Theoretical Focus on Social and Political Processes in East-Central Europe”. Wniosek został zakwalifikowany do puli projektów realizowanych w 2015 roku, ze względu jednak na ograniczenie środków przeniesiono jego realizację na rok 2016.

Z kolei w maju 2015 roku Habilitant wnioskował do Narodowego Centrum Nauki o finansowanie badań związanych z innym autorskim projektem badawczym pt. „Determinants of the Polish Foreign and Security Policy at the Beginning of the 21st Century - Neoclassical Realist Perspective”. W dokumentacji nie zamieszczono jednak informacji na temat oceny tego projektu przez Narodowe Centrum Nauki.

Kolejne ważne płaszczyzny to aktywność organizacyjna oraz związana z tym popularyzacja nauki. Kandydat jest członkiem olsztyńskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz The University Association for Contemporary European Studies. Uczestniczy też w międzynarodowej sieci badawczej „The Expert on Europe”, gdzie pełni rolę eksperta w zakresie relacji

Unia Europejska – Rosja oraz problematyki teoretycznych i praktycznych aspektów transformacji politycznej Europy Środkowo-Wschodniej.

Jest ponadto recenzentem oraz członkiem kolegium redakcyjnego czasopisma „Review of European Studies” wydawanego przez Canadian Centre for Science and Education.

Z przekazanych informacji wynika, że indeks Hirsha dr. J. Więclawskiego wynosi – 2, a w bazie Publish and Perish odnotowano 9 cytowań Jego publikacji. Miało to miejsce w periodykach i pracach, tak polskich jak i zagranicznych autorów.

4. Konkluzje:

A. Oceniając dysertację podkreślić należy, iż dr. J. Więclawski wykazał się nie tylko umiejętnością syntezy i analizy teorii realizmu H. Morgenthaua, ale także zdolnością kreatywnego oraz twórczego prezentowania własnych poglądów. Ważną cechą dysertacji jest również odpowiednie połączenie rozważań teoretycznych z wydarzeniami i procesami zachodzącymi na arenie międzynarodowej. Pracę cechuje oryginalność rozważań. Stanowi ona znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej.

B. Dorobek naukowy Habilitanta całkowicie mieści się w ramach nauki o polityce. Jest on bogaty, zróżnicowany i wartościowy pod względem merytorycznym. Znaczna jego część ma charakter oryginalnych opracowań poświęconych trzem głównym, szczegółowo wskazanym w recenzji (punkt drugi) obszarom badawczym. W dorobku po doktoracie, zaobserwować można

znaczący rozwój naukowy dr. Jacka Więclawskiego, dotyczący tak sfery merytorycznej, jak i warsztatowej.

C. Habilitant posiada odpowiednie doświadczenie naukowe oraz dydaktyczne. Dotyczy ono różnych (wskazanych szczegółowo w punkcie trzecim recenzji) aspektów oraz jest umocowane w zróżnicowanym dorobku naukowo-dydaktycznym mającym, co warte podkreślenia, nie tylko wymiar krajowy, ale też i międzynarodowy.

Konkludując, stwierdzam że dorobek naukowy, dydaktyczny i popularyzatorski oraz osiągnięcie naukowe pt. „Teoria realizmu Hansa J. Morgenthaua. Koncepcje, krytyka i znaczenie dla współczesnych stosunków międzynarodowych” doktora Jacka Więclawskiego spełniają wymagania stawiane przez ustawę z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W pełni opowiadam się zatem za dopuszczeniem dr. J. Więclawskiego do dalszych etapów postępowania w przewodzie habilitacyjnym.

Sebastian Wojciechowski